

Ἀπάντηση στό "Ἰπόμνημα Περί τῆς Θείας Λατρείας" (Ἐπισκόπου Σερβίων καί Κοζάνης Κυροῦ Διονυσίου)

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Καρπενησίου κ. Νικόλαε.

Ἀσπάζομαι εὐσεβάστως τή δεξιὰ Σας

Σᾶς εὐχαριστῶ υἱκῶς γιατί μοῦ στείλατε τό "Ἰπόμνημα Περί τῆς Θείας Λατρείας" τοῦ Ἐπισκόπου Σερβίων καί Κοζάνης Κυροῦ Διονυσίου μέ τήν παράκλησή Σας νά κάνω ἐλεύθερα κάποιο σχολιασμό.

Μολονότι αἰσθάνομαι, Σεβασμιώτατε, τόν ἑαυτό μου τελείως ἀνάξιο καί ἔσχατο τῶν αἰδεσιμολογιωτάτων πρεσβυτέρων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅμως μέ τίς ἅγιες εὐχές Σας θά προσπαθῆσω νά ἀνταποκριθῶ χωρίς φόβο καί πάθος, μετά αἰδοῦς καί εὐλαβείας ὅσης διαδέτω.

Τριάντα χρόνια κληρικός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἄλλα τόσα πρῖν ἀπό αὐτά, ποτέ δέ διανοήθηκα ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη λατρεία μας ἐμπεριέχει ἔστω κάποια συμβατικότητα, ἡ ὁποία πρέπει νά θεραπευθεῖ. Οὔτε στά χρόνια αὐτά τῆς "ἀπείρω ἐλέει Θεοῦ" ιερατικῆς διακονίας μου μέσα σέ μιά πολυάνθρωπη ἀστική ἐνορία, οὔτε μέσα στό γῶρο τῶν ἱεροσπουδαστῶν τῶν ἱερατικῶν σχολῶν διαπίστωσα ὅτι ἡ δομή τῆς Λατρείας μας, ἡ μορφή τῆς ἢ τό περιεχόμενό τῆς δυσκολεύουν τούς ἀνθρώπους στήν ἐν Χριστῷ τελείωσή τους. Οὔτε ἐπίσης διατυπώθηκε ποτέ ἀπό τούς σοφούς κοσμικούς καθηγητές τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κλασσικοῦ τμήματος, τῶν ὁποίων τίς φιλολογικές καί αἰσθητικές ἀναλύσεις τῶν ἀριστουργηματικῶν Λειτουργικῶν κειμένων σπούδασα, ὅτι χρειάζεται ἐκσυγχρονισμός τῆς δομῆς ἢ τῆς γλωσσικῆς μορφῆς ἢ τοῦ Θεολογικοῦ-ἰδεολογικοῦ καί ἀνθρωπολογικοῦ περιεχομένου τῆς Λειτουργικῆς μας Παραδόσεως.

Δυστυχῶς μόνο ἀπό τήν ὀλιγαρχία τῶν κουλτουριάρηδων θεολόγων καί κληρικῶν ἀκοῦμε μονότονα τά περὶ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Λατρείας μας κηρύγματα τους.

Ταπεινή μας ἀποψη εἶναι ὅτι δέ θά ἔπρεπε νά ἀνασύρεται ἀπό τά χρονο-ντούλαπα τοῦ 1985 τό ὑπόμνημα τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καί Κοζάνης Κυροῦ Διονυσίου, τό ὁποῖο δέν προσθέτει κάποια θετική πρόταση στά περὶ τῆς Θείας Λατρείας, ἀλλά μόνο ἀρνητική κριτική περιλαμβάνει.

Σέ ὅλες τίς σελίδες τοῦ Ἰπομνήματος φαίνεται ὀλοκάθαρα ἓνα παθογενές σύνδρομο. Ὁ Σεβ. συγγραφέας δέν μπορεῖ νά ἐννοήσει ὅτι οἱ πιστοί μας, οἱ Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι χριστιανοί εἶναι ἐλεύθερες προσωπικότητες καί ἔχουν τό δικαίωμα νά παρακολουθοῦν ἢ ὀλόκληρη τή Λατρεία μας ἢ μέρη τῆς. Ποτέ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας δέν αἰσθάνθηκε μειονεκτική, ἐπειδή τά παιδιά τῆς δέν εἶναι πάντοτε καί ὀλοκληρωτικά μαζί τῆς καί ποτέ δέ σκέφτηκε νά ἀλλάξει τή μορφή ἢ τό περιεχόμενό τῆς Θείας Λατρείας μέ τή σκοπιμότητα τοῦ πλήθους. Οἱ ἑτερόδοξοι κυρίως διακατέχονται ἀπό τήν κοσμική ἀγωνία τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους, ἐπειδή στερεῖται ἡ Λατρεία τους τοῦ μυστικοῦ Ἀγιοπνευματικοῦ θάθους, πού ἐμπνέει τόσο στό

Λειτουργό ὅσο καί στό χριστεπώνυμο πλήρωμα μιά ζωντανή ὑπερχρονική καί ὑπερτοπική οἰκουμενικότητα.

Στόν πρόλογο, στήν πρώτη σελίδα μιλάει ὁ Σεβ. γιά ἓνα "πλησίασμα τῶν πιστῶν." Αὐτό τό πλησίασμα θά ἐπιτευχθεῖ μέ ἀλλαγὴ τῆς δομῆς τῆς Λατρείας μας ἢ ὅταν οἱ ποιμένες βρίσκονται πιά κοντά στό ποιμνιο; Πάντως ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι κληρικοί ἔχουμε τό μεγάλο χάρισμα καί τή μεγίστη δυνατότητα κατανοήσεως, ἀλλά καί ἐπικοινωνίας μέ τοὺς πιστοὺς μας. Ἡ Ἁγία Ὀρθοδοξία μας μέ τήν εὐλογία τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου μᾶς καθιστᾷ οἰκογενειάρχες καί ἔτσι μπορούμε, ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς, ισότιμα καί πραγματικά νά κατανοοῦμε τά μύρια προβλήματα τῶν κοσμικῶν οἰκογενειῶν καί μέσῳ τῆς ἐπικοινωνίας μέ τή δική μας οἰκογένεια πού λειτουργεῖ ὡς ἀρχέτυπο, ἀλλά καί μέσῳ τῆς Χαρismaticῆς μας Ἱερωσύνης, οἱ πιστοὶ μας οἰκοδομοῦνται καί ὠφελοῦνται.

Στή δεύτερη σελίδα, στίς δύο πρώτες παραγράφους μιλάει θετικά γιά τή Λειτουργική μας Παράδοση. Ξαφνικά στήν τρίτη παράγραφο διαβάζουμε: "Ἐπάνω στή Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας οἱ αἰῶνες κόλλησαν πολλή σκουριά...", "αὐτή ἡ παράδοση εἶναι μιά πολύ μεγάλη κακοτοπία γιά τήν Ἐκκλησία...", "ὄχι ἀπλῶς γιά νά συγχρονισθῇ ἡ θεία λατρεία... ἀλλά γιά νά ξανάβρῃ τό ἀληθινό περιεχόμενό της καί τή σεμνή ἐκκλησιαστική της μορφή." Δέ μᾶς διευκρινίζει ὅμως ὁ συγγραφέας ποιά εἶναι ἡ σκουριά; ποιά ἡ κακοτοπία; Μέ τίς φράσεις "περιεχόμενο καί μορφή" ἀμφισβητεῖ ὀλόκληρη τή δομὴ τῆς Θείας Λατρείας μας. Ἐπομένως προτείνει ἀναδόμηση ὅπως καί οἱ σύγχρονοι "ἀνανεωτές"

Στήν τρίτη σελίδα φαίνεται σοκαρισμένος ὁ Σεβ. ἀπό τόν ἀκτιβισμό (ὅπως ὑπονοεῖ) τῶν δρησκευτικῶν ὀργανώσεων. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας ποτέ δέ φοβήθηκε τή δράση, οὔτε ποτέ τή δράση τήν ὀνόμασε αἵρεση. Ἄν ζοῦσε σήμερα ὁ συγγραφέας Σεβ. θά διαπίστωνε γιά πολλοστή φορά τήν πνευματική δραστηριότητα τῆς "ἄνευ σκουριάς" Θείας Λατρείας μας πού κατάφερε νά μεταβάλλει τήν "αἵρεση τῆς δράσης" σέ φιλανθρωπική πρόνοια χωρίς ἐπιβαρύνσεις στήν Ὀρθόδοξη Πνευματικότητα.

Στήν ἴδια σελίδα γράφει "ἡ Θεία Λατρεία οὔτε μᾶς διδάσκει οὔτε μᾶς μυσταγωγεῖ" Γιαυτό προτείνει ἀόριστα βέβαια μεταρρυθμίσεις, ὄχι γιά νά τήν "καταστρέψουμε ἀλλά γιά νά τήν ἀνακαινίσουμε". Ποιός ἀπό τοὺς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας εἶχε αὐτό τό φρόνημα; Τόλμησε ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ τόσο ἀπλός καί λαϊκός ἱεροκήρυκας καί Ἐθναπόστολος νά ζητήσει ὑπεροπτικά μεταρρυθμίσεις γιά ἀπλούστευση τῆς Λατρείας μας, ὥστε νά τήν καταλαβαίνουν οἱ ἀπλοϊκοί; Ὅλοι οἱ Ἅγιοί μας ἦταν διδακτικοί ἀλλά ὄχι μεταρρυθμιστές. Παιδαγωγοί ἀλλά ὄχι ἀνακαινιστές τῆς Λατρείας. Διέθεταν λίγη ἔστω αἰδῶ καί εὐλάβεια, γιαυτό καί διεποίμαιναν χριστοποιητικά τό ὀρθόδοξο ποιμνιο τοῦ ἐλκύοντάς το στόν τέλειο Λειτουργικό χῶρο καί χρόνο τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μας.

Στήν ἴδια ἐπίσης σελίδα καί στήν πρώτη παράγραφο δείχνει ὅτι φοβᾶται τήν πρόκληση καί δέν ἀντέχει στήν κατηγορία "ὅτι εἴμαστε πολύ καλογερικοί καί μουχλιασμένοι." Ἐπειδή κάποιος μποροῦν νά λένε ὅτι εἴμαστε καλογερικοί καί μουχλιασμένοι, πρέπει ἐμεῖς νά τό πιστέψουμε γιά τοὺς ἑαυτοὺς μας; Πῶς ἐξισώνει ὁ Σεβασμιώτατος τό καλογερικοί μέ τό μουχλιασμένοι; Τέτοια ἐκτίμηση ἔχει γιά τόν Ὀρθόδοξο μοναχισμό, ὥστε νά βγαίνει ἀπό τά χεῖλη του αὐτή ἡ ἐξίσωση: καλογερικοί=μουχλιασμένοι (ὅπως εἶπε κάποιος!)

Στό τέλος τῆς τρίτης σελίδας γράφει κάτι γριφῶδες: "τό ἐνδιαφέρον μας αὐτό δέν εἶναι λειτουργικό καί θεολογικό, ἀλλά πρακτικό καί ποιμαντικό." Ἀμέσως μετέπειτα μιλάει γιά

ἀνακαινισμό τῆς Θείας Λατρείας, ἐπειδή "εἴμαστε ξένοι (σελίδα 4) στόν ἀγώνα καί στίς ἀγωνίες τῶν ἀνθρώπων."

Μπερδεύει ὁ συγγραφέας τίς ἔννοιες: λειτουργικό, Θεολογικό, ποιμα-ντικό, πρακτικό, ἀγώνας, ἀγωνίες. Γιά τίς ἀγωνίες τῶν ἀνθρώπων φταίει ἡ λατρεία μας μέ τίς "μακρές καί μοναστηριακές" Ἀκολουθίες;

Στή σελίδα 4 μιλάει πολύ ὑποτιμητικά γιά τίς ἱερές ἀκολουθίες τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς: "ἀτέλειωτες, ἐξαντλητικές, μάζεμένες ἢ μία ἐπάνω στήν ἄλλη, μετατοπισμένες ἀφύσικα καί παράλογα." Συμπληρώνει τήν ἀπαρέσκειά του κατά τῆς Θείας Λατρείας λέγοντας ὅτι "δέν εἶναι πιά προσευχή αὐτό πού γίνεται" καί ὅτι αὐτό πού γίνεται εἶναι βαρειά ἀγχαρεία γιά τούς ἱερεῖς, πού πολύ λίγοι μποροῦν νά ἐκτελέσουν ἀγόγγυστα καί ἄπταιστα. Ἄν ὁ Σεβασμιώ-τατος εἶχε ὑπηρετήσει ὡς ἐφημέριος σέ μία ἅγια ἐνορία τῆς Ἐκκλησίας μας φυσικά καί δέ θά τά θεωροῦσε ὅλα αὐτά ἀφύσικα καί παράλογα, γιατί ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος θά τόν εἶχε φωτίσει ὁ Θεός νά μή λέγει αὐτά τά βλάσφημα κατά τῆς Θείας λατρείας καί τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀλλά θά τά ἔβλεπε ὅλα, τά πάντα καλά λίαν, μέσα στήν Ἁγία Λατρεία μας, θά τόν καταξίωνε ὁ Χριστός νά δεῖ τή Θεία Λατρεία μας ἀρχετυπικά.

Ἡ Θεία Λατρεία μας ἀνοίγει ἀρχοντικά τή χαρισματική ἀγκαλιά της κατά τίς ἅγιες αὐτές ἡμέρες τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς προσπαθώντας νά μᾶς μεταγγίσει τήν ἀδιάλειπτη προσευχή, τό φρόνημα τῆς μετανοίας, τήν ἐπίγνωση ὅτι εἴμαστε εἰκόνες δικές Του, δημιουργημένες ἀπό τήν προσωπική δημιουργική βουλή Του καί ὅτι πρέπει νά ἀγωνισθοῦμε γιά τό "καθ' ὁμοίωσίν" Του. Ὅλα τά παραπάνω σφυρηλατοῦνται χαρισματικά μέσῳ τῶν ἀπανωτῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, τίς ὁποῖες βλέπει μέ περιφρονητικό μάτι ὁ Σεβασμιώτατος.

Στήν πέμπτη καί ἕκτη σελίδες ὁ Σεβ. κάνει εὔστοχες παρατηρήσεις γιά τήν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας πού εἶναι ὅμως συντονισμένες πάνω στό γνωστό τυπικό τῆς Θείας Λειτουργίας καί ὄχι κάτι ἐκτός αὐτοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ στή γλώσσα τῆς λατρείας μας φαίνεται καθαρά ἡ γλωσσική παιδεία τοῦ Σεβ., διότι ὑποστηρίζει ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά μεταφραστοῦν χωρίς νά καταστραφοῦν. Ταπεινῶς φρονοῦμε ὅμως ὅτι ἀδικεῖ τό λαό μας ὅταν τόν χαρακτηρίζει "ὄκητρό καί ἀφιλότιμο". Αὐτοί πού φωνάζουν ὅτι δέν καταλαβαίνουν τά λειτουργικά κείμενα εἶναι ἢ ἐντελῶς ἄσχετοι μέ τό λειτουργικό χῶρο ἢ οἱ βαλτοί κουλτουριάρηδες θεολόγοι πού ἄγονται καί φέρονται ἀπό τό νεοεποχίτικο παγκοσμιοποιητικό θρησκευτικό συγκρητισμό. Οἱ σελίδες 8 καί 9 ἀποτελοῦν τό πιό σταθερό ἔδαφος πάνω στό ὁποῖο θά μπορούσαν νά δώσουν βάση οἱ σύγχρονοι "ἀνανεωτές" τῆς λατρείας.

Ἀξιοπρόσεκτα εἶναι ὅσα περί θ. κηρύγματος ἀναφέρονται στίς σελίδες 9,10,11. Κάθε ἱεροκήρυκας ὠφελεῖται ἀπό τίς πεπειραμένες παρατηρήσεις τοῦ Σεβ. Ὅμως δέν εἶναι ἐφικτό ἀλλά οὔτε καί νοητό ἀπό τούς ἐνοριτες μας ὁ ἐφημέριος ἱεροκήρυκας νά ἔχει γραπτό κήρυγμα καί νά μή μιλάει στά πνευμα-τικά του παιδιά φυσικά καί ζωντανά. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. Δέν μπορῶ νά φαντασθῶ τούς πνευματοφόρους ἀγίους Ἀποστόλους νά κρατοῦν γραπτό κείμενο-κήρυγμα καί μέ αὐτό νά παρακινοῦν τούς ἐθνικούς σέ μετάνοια καί σέ ἐπιστροφή πρὸς τό Σωτήρα Χριστό.

Ἐπαναστατεῖ καί πάλι, Σεβασμιώτατε, ἡ ἱερατική μου συνειδήση - ὅση βέβαια διαδέτω - ὅταν διαβάζω στή σελίδα 11 ὅτι βασίζεται ὁ Σεβ. στόν αἰρετικό Ἀπόστολο Μακράκη γιά νά κατηγορήσει καί πάλι τόν Ὁρθόδοξα βαπτισμένο καί μυρωμένο Ἑλληνικό λαό μας ὡς τόν "πιό

ἀδίδακτο καί ἀκατήχητο λαό". Ἡ σημερινή πραγματικότητα πάντως μέ τούς γεμάτους ἱερούς ναούς, μέ τό ζωηρό ἐνδιαφέρον γιά τά μοναστήρια μας, μέ τίς λαοσυνάξεις καί τό ὑψηλό χριστιανικό ἦθος τους δηλώνουν τά ἐντελῶς ἀντίθετα.

Ἀπό τή σελίδα 12 μέχρι τήν 20ή περίπου σελίδα διαφωνοῦμε ριζικότατα μέ τό Σεβασμιώτατο. Δυστυχῶς ἐνῶ, ὅπως διαδίδεται, ἦταν μουσικός ἐγκρατέστατος, ὅσα γράφει γιά τήν ἐκκλησιαστική μας μουσική, γιά τούς ἱεροψάλτες καί γιά τούς ἱερεῖς μας εἶναι ὑποτιμητικά καί ἄσχετα μέ τή μακρά μουσική μας Παράδοση. Ζητήσαμε καί τήν ἄποψη πεπειραμένων καί μαχίμων ἱεροψαλτῶν καί καταλήξαμε στίς παρακάτω θέσεις:

Εἶναι τῆς μόδας στίς μέρες μας νά ξεχωρίζουν ἀπό τό Σῶμα τῆς Λατρείας μας τίς μελωδίες ἀπό τά δόγματα τῆς πίστεως κάποιιο πού ἀσχολοῦνται μέ τά θέματα τῆς Θείας Λατρείας. Μέ αὐτούς συντάσσεται καί ὁ Σεβασμιώτατος προτείνοντας μιά "σύγχρονη μουσική ἀντίληψη... σέ μιά μορφή πού ἀπαιτεῖ τό μουσικό αἶσθημα τοῦ καιροῦ μας", χωρίς βέβαια νά παρουσιάζει κάποιο συγκεκριμένο καί ὑπεύθυνο μουσικό ἄκουσμα. Ξεχνάει ὅμως ὁ συγγραφέας ὅτι τά πάντα μέσα στήν ἐκκλησία μας, πού διακρίνεται γιά τό συνοδικό της καί δημοκρατικό της πολίτευμα, λειτουργοῦν συνολικά. Ἡ Βυζαντινή, ἡ ἐκκλησιαστική μας Μουσική εἶναι ἐκλεκτό προϊόν τῆς ἐπίνοιας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῆς συνολικῆς λαϊκῆς χριστοδημιουργίας. Προσπαθεῖ νά τεκμηριώσῃ τήν παραπάνω ἄποψή του μέ προτεστανικοῦ εἶδους ἐπιχειρήματα σάν τό: "Θά εἴμαστε πολύ ἀφελεῖς νά ποῦμε ὅτι οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ἔψαλλαν στήν Ἐκκλησία ὅσα ἐμεῖς ψάλλομε καί ὅπως τά ψάλλομε σήμερα". Μά, οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι οὔτε κἄν ἱερούς Ναούς εἶχαν! Εἶναι λογική αὕτη; Καί εἶναι ἐπίσης λογική σπουδασμένου μουσικολόγου νά μειώνει τήν ἀξία "τῶν ἀναριθμητῶν Χερουβικῶν καί Κοινωνικῶν καί Ἄξιον ἔστί" πού ἐκφράζουν τίς πλούσιες ἀπό τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ψυχές τῶν Ὁρθοδόξων καί πού ἀκόμη περισσότερο τίς χριστοπαιδαγωγοῦν; Ποιές εἶναι ἐκεῖνες οἱ "ἀνακαινισμένες παραδοσιακές βάσεις πού θά ἀνακαινίσουν τή Θεία Λατρεία" κατά τήν ἀόριστη γνώμη τοῦ Σεβ. πού ἀκόμη κανεῖς δέν τίς ἔχει βρεῖ; Πῶς ἐξηγεῖται ἕνας μουσικολόγος τῆς περιωπῆς τοῦ Σεβ. νά παρομοιάζει τό "Ἅγιος ὁ Θεός" τοῦ "Δύναμις" "ὡς τούρκικο ἀμανέ;" Πῶς ἐπίσης ἐξηγεῖται τό ὅτι προτείνει τή μεταγραφή τῆς Βυζαντινῆς ἡ ἀγκιστροειδοῦς μουσικῆς γραφῆς στό πεντά-γραμμο; Δέν ξέρεῖ ὅτι αὐτό εἶναι ἀδύνατο, παρά μόνο ἂν ἀκρωτηριασθεῖ ἡ βυζαντινή μουσική;

Γιατί πάλι τά βάζει μέ τούς ψάλτες καί τούς κατηγορεῖ "ὅτι ἔκαναν πολλή ζημιά στήν Ἐκκλησία; Πῶς καταφέρνει νά μπερδεύει τό ἦθος μέ τό θεσμό; Μήπως (ἄλλωστε) ἔχει μιά ἀριστοκρατική ἀντίληψη γιά τούς ψάλτες (ὅπως φυσικά καί γιά τούς ἱερεῖς καί γιά τό λαό μας) καί ὡς τελειομανῆς ἐπιδιώκει ἄμεσα μιά ἰδανική ἐκκλησιαστική κοινωνία; Οἱ ἱερεῖς καί οἱ ψάλτες προέρχονται ἀπό τόν ἴδιο λαό πρός τόν ὁποῖο ἀπευθύνονται καί τόν ὁποῖο διακονοῦν. Τούς ἱερεῖς πάντως καί τούς ἱεροψάλτες οἱ Ἐπίσκοποι διορίζουν. Ἐπομένως αὐτοί ἔχουν τήν εὐθύνη τῶν καλῶν ἢ καλλιφῶνων ἢ μή ἱερέων καί ψαλτῶν.

Ἀναφέρει ὁ Σεβ. συχνά ὅτι τό "ὑγιές σύγχρονο κοινωνικό πνεῦμα" μᾶς ἀναγκάζει νά ἐκσυγχρονισθοῦμε καί μεῖς γιά νά μή ξεχνᾶμε καί νά μήν ἀγνοοῦμε τήν ἐποχή πού ζοῦμε. Κόμπλεξ ἐκσυγχρονισμοῦ διακατέχει ὅλους τούς "ἀνανεωτές" χωρίς ὅμως "σύγχρονες" ἐκκλησιολογικές προτάσεις γιά τή Θεία Λατρεία

Πολλά ὑποτιμητικά στή συνέχεια διατυπώνει γιά τή βυζαντινή μουσική μας γενικά, γιά τούς ἱεροψάλτες, γιά τούς ἱερεῖς ὡς ψάλτες, γιά τό λαό μας ὡς μέλη τοῦ λειτουργικοῦ σώματος, γιά τίς Συνοδικές Ἐπιτροπές Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καί Μουσικῆς. Ὅλα τοῦ

φταίνει. Γιατί ἄραγε δέν μπορεῖ νά δεῖ ὁ Σεβ. καί τήν καλή πλευρά ὅλων αὐτῶν, ἀλλά ὅλα τοῦ φαίνονται στραβά καί ἀνάποδα;

Βέβαια ὑπάρχουν καί σοβαρές ὑποδείξεις κυρίως σέ θέματα ἡθους, ὅμως σέ θεσμικά θέματα τῆς Λατρείας μας ὑπάρχει συνεχῆς διγλωσσία μέ ἐκδηλῆ μειονεξία γιατί ἀκόμα δέν ἔχουμε ἐκσυγχρονισθεῖ Λειτουργικά.

Στίς σελίδες 21, 22 καί 23 γίνεται λόγος γιά τά ἱερατικά ἄμφια. Θά ἔπρεπε νά εἶναι πιό ἀκριβῆς ὁ ὅρος. Θά ἔπρεπε ὁ Σεβ. νά γράψει "ἀρχιερατικά ἄμφια". Αὐτά εἶναι πανάκριβα καί ὄχι τά ἱερατικά. Οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς οἰκογενειάρχες ἀντιμετωπίζουμε τόσες καί τόσες οἰκονομικές ὑποχρεώσεις γιά τήν οἰκογένεια πού μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Χριστός, ὥστε ἐκ τῶν πραγμάτων, καί νά θέλουμε, δέν μπορούμε νά ἀγοράσουμε ἀκριβά ἄμφια. Τό θέμα εἶναι πολύ ἀπλό· Οἱ ἐβδομήντα ἀρχιερεῖς τῆς πατρίδος μας σέ μιά συνεδρία τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας μποροῦν νά συζητήσουν τό θέμα τῶν ἀμφίων τους καί ἂν θεωροῦν σκανδαλισμό τῶν πιστῶν τά πανάκριβα ἄμφιά τους, μποροῦν νά τά ἀπλοποιήσουν πρὸς ἀποφυγή τοῦ σκανδαλισμοῦ τῶν πιστῶν. Ὅμως δέ νομίζω ὅτι ὁ λαός μας ἔχει τέτοιες ἐγνοιες, τῆ στιγμῆ κατά τήν ὁποία πολύ πιό φοβερά διαπλεκόμενα κομματικά σκάνδαλα καταταλαιπωροῦν τή δημόσια ζωή τοῦ τόπου μας καί ὄχι τά ἀρχιερατικά ἄμφια. Οἱ ἄκρως ταπεινοί καί ἀσκητικοί οἰκουμενικοί διδάσκαλοι καί Ἁγιώτατοι Πατέρες μας ἀνενοίαστα καί χωρίς ἀναστολές φόρεσαν τά πολυτελῆ ἄμφια καί λειτουργοῦσαν μέ αὐτά.

Πουθενά ὅμως ὁ Σεβ. δέ βλέπει οὔτε ἓνα ἀπλό καί ταπεινό Ἱερομόναχο ἢ ἓνα ἀπλό καί ταπεινό οἰκογενειάρχη πρεσβύτερο νά ἐπιτελοῦν μέ ἐπιμέλεια τά ἱερατικά τους καθήκοντα. Δόξα τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ, γιατί στήν Ὁρθόδοξη πατρίδα μας ὑπάρχουν μέχρι σήμερα ταπεινοί ἱερομόναχοι, οἱ ὁποῖοι λάμπουν ὄχι μέ τίς ἀκριβές στολές τους ἀλλά μέ τό εὐῶδες παρθενικό χάρισμά τους, μέ τήν πτωχεία τους καί μέ τήν ὁμολογιακή ὑπακοή τους. Σ' αὐτούς τρέχει ὁ λαός μας καί ξεδιψᾷ. Ἀντίστοιχοι ἔντιμοι ἔγγαμοι πρεσβύτεροι διακονοῦν ταπεινά χωρίς ἀκριβές στολές, ἀλλά μέ τά μικρά χαρισματάκια τῆς φιλοθείας καί τῆς φιλανθρωπίας πού ἐκδηλώνονται καί ἀπλώνονται σ' ὅλες τίς ἐγκόσμιες κοινω-νικές δομές.

Πενήντα χρόνια κληρικός (τά τριάντα πέντε ἐπίσκοπος) μόνο τά στραβά καί τά ἀνάποδα τῶν συναδέλφων του κληρικῶν ἔβλεπε; Δέν κατάφερε μέ τήν ἄκτιστη μεδεκτή Χάρη τῶν ἀχράντων καί Ζωοποιῶν φρικτῶν Μυστηρίων νά ὑποψιασθεῖ καί τήν ἄλλη ὄψη τῆς Ἐκκλησίας μας καί τῶν ἀγωνιζομένων σκληρά κληρικῶν της; Ποῦ εἶσαι Ἁγίε τῆς Λογοτεχνίας μας, κοσμοκαλόγερε Κυρ Ἀλέξανδρε Παπαδιαμάντη; Πόση ἀγάπη καί πόση κατανόηση διέθετες γιά τούς ἀγράμματους, ἀλλά καλοκάγαθους κληρικούς καί λαϊκούς τῆς Πατρίδος μας! Πῶς κατάφερες νά διεισδύεις στήν ψυχολογία τῶν ἀγωνιστῶν κληρικῶν καί τῶν φτωχῶν λαϊκῶν καί νά μήν παρασύρεσαι ἀπό τά κοσμικά ἢ πειρασμικά συμβεβηκότα! Πῶς ἀνακάλυπτες τά μαργαριτάρια τῆς ἀφομοι-ωμένης Χάριτος καί τά ἔφερνες στό φῶς τῶν τόσο χαριτωμένων μυθιστορη-μάτων σου ἀπό τά μυστικά βάθη τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν;

Ὅσα γράφονται στή σελίδα 24 εἶναι πιά τελείως ξεπερασμένα. Ἄν ζοῦσε κοντά μας ὁ Σεβ. καί ἔβλεπε τό γενικό ξεπούλημα τῆς φιλιότητος πατρίδος μας, φυσικά καί δέ θά θεωροῦσε κακή κληρονομιά τό σφιχτό δέσιμο ἔθνους καί Ἐκκλησίας. Σήμερα ὅλα τά μεγάλα ἀλλά καί τά μικρά εὐρωπαϊκά κράτη μπροστά στόν ἐπικείμενο ὑπαρκτό παγκοσμιοποιητικό κίνδυνο τοῦ ἐθνικοῦ ἀποχρωματισμοῦ τους ἀναπτύσσουν πρωτοφανεῖς σοβινιστικούς ἀμυντικούς μηχανισμούς, τούς ὁποίους ἐμεῖς ὡς ἔθνος ἀρνούμαστε ἀκόμα καί νά κατονομάσουμε. Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστό ὅτι μόνο ἡ Ἑλληνική καί Ὁρθόδοξη Χριστιανική πατρίδα μας φιλοξενεῖ πάνω ἀπό τά δύο ἑκατομύρια ξένους, ἐνῶ οἱ γείτο-νες Εὐρωπαῖοι τούς πέταξαν στή θάλασσα.

Ὅσα γράφονται στή σελίδα 25 τοῦ ὑπομνήματος περί βιβλίου τοῦ Σεβασμιωτάτου 450 σελίδων εἶναι πράγματι ἀξιοθαύμαστα καί δηλώνουν τή συγγραφική φιλοπονία του τήν ὁποία μακάρι νά μιμοῦνται εἰ δυνατόν ὅλοι οἱ σεπτοί Ἱεράρχες μας.

Συμπεράσματα

Ἐπειδή τό Ἰπόμνημα περί Θείας Λατρείας τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καί Κοζάνης Διονυσίου Ψαριανοῦ χρησιμοποιεῖται ὡς λόγιό ἄλλοδι ἀπό τούς "ἀνανεωτές τῆς Θείας Λατρείας" ἐπιτρέψατέ μας μέ τόν υἱικό σεβασμό πού τρέφουμε πρός τή Σεβασμιότητά Σας νά διατυπώσουμε τά παρακάτω συμπεράσματα:

Ὁ ὅρος "Λειτουργική ἀνανέωση" εἶναι ἀτυχής καί ὀξύμωρος. Γιατί δέν εἶναι δυνατό νά πιστεύουμε, ὅπως πιστεύουμε ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, στή Θεο-πνευστία καί χριστοχαρισματικότητα τῆς Λατρείας μας καί ἀπό τήν ἄλλη νά συζητᾶμε γιά ἀνανέωση. Ἄνανέωση χρειάζονται τά πεπαλαιωμένα, τά μπαγιάτικα, ὅλα τά μεταπτωτικά.

Εἶναι προφανέστατο τό ἀνθρωπάρεσκο σύνδρομο τῶν ἀνανεωτῶν. Κενοδοξία ὑπερμεγέθους παρακινεῖ τούς ἀνανεωτές νά μεταβάλουν τήν ἀπλή, ταπεινή καί πνευματική Λατρεία μας σέ κοσμικό σόου μέ τή δύναμη τῶν μεγαφῶνων τῶν δυνατῶν τηλεοπτικῶν προβολέων καί μέ αὐθαίρετες λειτουργ-γικές μεταρρυθμίσεις.

Ἄνετα καλύπτεται ἡ ἀμάθεια ἢ ἡμιμάθεια τῶν ἀνανεωτῶν κάτω ἀπό τά ἀνανεωτικά πυροτεχνήματά τους. Ἀμάθεια τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μας καί τοῦ (μή παγανιστικοῦ) πολιτισμοῦ μας, ἀμάθεια τοῦ θεολογικότατου Τυπικοῦ μας, πού ἀλληλοπεριχωρεῖται μέ ἀπίστευτη καί διακριτικότατη φιλανθρωπία.

Εἰδικά αὐτήν τή χρονική περίοδο, δέ θά ἔπρεπε νά τίθεται πρός συζήτηση ἓνα τέτοιο θέμα τό ὁποῖο συνταυτίζεται μέ τά κυβερνητικά ἐκσυγχρονιστικά μηνύματα. Ἀκόμα καί οἱ καλοπροαίρετοι ἄνθρωποι ἀρχίζουν νά ὑποψιάζονται ὅτι ὑπάρχει ἄτυπη, ὅμως ὑπαρκτή, συνεργασία γιά γενικό ἐκσυγχρονισμό ἢ ἀνανεωτισμό, τόν ὁποῖο ἐπιβάλλουν οἱ Παγκοσμιοποιητικοί μηχανισμοί τῆς Νέας Ἐποχῆς.

Ἄν χρησιμοποιήσουμε συμβατικά τόν ὅρο "Λειτουργική ἀνανέωση", αὐτός ὁ ὅρος πρέπει ἰδιαίτερος νά προσεχθεῖ ἀπό τούς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχες μας. Ὅταν λειτουργοῦν Ἀρχιερεῖς σέ ἐνοριακούς ἱερούς Ναούς, πάντοτε ὁ χρόνος τῆς Θείας Λατρείας κατά πολύ ἐπιμηχύνεται, ἐνῶ ὅταν λειτουργοῦμε οἱ ἐφημέριοι στίς ἐνορίες μας φροντίζουμε νά οἰκονομοῦμε τό χρόνο τῆς θ. Λειτουργίας ἔτσι ὥστε οἱ πιστοί μας νά μή κατακουράζονται. Διοργανώνουμε καί ἄλλες εὐκαιρίες π.χ. ἱερές Ἀγρυπνίες, κατά τίς ὁποῖες ἡ ἄνεση τοῦ χρόνου καί ἡ ἡσυχία τῆς νύκτας βοηθοῦν ὅλους σέ κατανουκτικότερη συμμετογή στή Θεία Λατρεία μας.

Ἐχομε παρατηρήσει ὅτι οἱ "ἀνανεωτές" δέ διακρίνονται γιά τό σεβασμό τους στούς ἀδελφούς συλλειτουργούς τους, τούς ὁποίους κατηγοροῦν ὡς ἀπαί-δευτους, ἀναχρονιστές ἢ ἀδιάφορους γιά τό ποιμαντικό ἔργο. Ἐπίσης δριμύτατα κατηγοροῦν τό λαό μας ὡς προελέχθη. Τά δύο παραπάνω γνωρίσματα φανερώνουν τήν ἔλλειψη Ὁρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος. Ἐκκλησιαστικό φρόνημα διαθέτουν οἱ ταπεινοί ἄνθρωποι μαζί μέ φιλοθεΐα καί ἀρχοντική φιλανθρωπία.

Τελειώνοντας αὐτόν τό σχολιασμό ἐπιθυμῶ νά καταστήσω σαφές ὅτι ἡ κριτική πού προηγήθηκε ἔχει καθαρά θεσμικό χαρακτήρα. Τό πρόσωπο τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου δέν τό γνωρίζαμε ἄμεσα, ἀπό κοντά. Ἄν βρισκόταν κοντά μας, καί πάλι μέ τόν προσήκοντα σεβασμό θά διατυπώναμε τίς ἀπόψεις μας, ὅπως τίς ἐκθέσαμε στό συνέδριο τοῦ Βόλου πού ἀσχολήθηκε μέ τήν ὀνομαζόμενη Λειτουργική ἀνανέωση.

Ὁ ὡς ἄνω σχολιασμός ἀποτελεῖ μικρό φόρο τιμῆς στούς ἀμύθητους θησαυρούς τῆς Λειτουργικῆς μας παραδόσεως, τούς ὁποίους δέν ἐτόλμησαν νά θίξουν χιλιάδες καί χιλιάδες ταπεινῶν ἀλλά χριστομορφωμένων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι ἀγιάστηκαν βαπτισμένοι μέσα σ' αὐτήν τή Λειτουργική Παράδοση ἀλλά καί διεποίμαναν τά ἐν Χριστῷ ποιμνιά τους βαπτίζοντάς τα μέσα σ' αὐτήν τή θεανθρώπινη μοναδική πολιτιστική μας κληρονομιά.

Ἡ χαρακτηριστική διγλωσσία τοῦ Σεβασμιωτάτου καί ἡ ἄκαιρη χρήση τῆς ἀπό τοῦς δίγλωσσους "ἀνανεωτές" μᾶς ἐξανήγκασαν νά προβοῦμε σ' αὐτόν τόν σχολιασμό ἐλπίζοντας, ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση τοῦ κύρους τῆς θείας Λατρείας μας θά εἶναι παροδική καί "τάχιον παρελεύσεται" μέ τίς πολλές πρεσβεῖες τῆς Κυρίας Θεοτόκου, πάντων τῶν Ἁγίων μας καί τίς δικές Σας Σεπτές εὐχές, Σεβασμιώτατε, καί τίς εὐχές τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν αἰδεσιμολογιωτάτων ἐφημερίων τῆς φιλτάτης πατρίδος μας, οἱ ὁποῖοι ἴσως ὄχι "ἄπταιστα" ὅμως, σᾶς διαβεβαιῶ, "ἀγόγγυστα" τελοῦν τίς ἱερές Ἀκολουθίες. Ἐστω καί ὡς "βαρεία καθημερινή ἀγγαρεία" ἀναμειγμένη μέ τόν κόπο μας καί τήν ἁμαρτωλότητά μας, προσφέρουμε τή Λατρεία μας στόν ἐν Τριάδι Θεῷ ἐλπίζοντας στό ἄπειρο ἔλεος Του καί στήν ἀπορρέουσα ἀπό τή θυσιαστική προσφορά Του πρός τήν ἐλαχιστότητά μας Θεία Ἀγάπη Του.